

Božidar Mrakovčić

ELEMENTI PASTORALA ZVANJA U NOVIM OKOLNOSTIMA

Dr. Božidar Mrakovčić, Teologija u Rijeci

UDK: [253+254.1+254.41+271-1](4)(049.5)(497.5/6)''312
''-053.6

Izvorni znanstveni rad

Problem aktualne krize duhovnih zvanja čitavoj Crkvi nameće zadaću traženja pastoralnih puteva kako bi se stvorila povoljna klima da se duhovno zvanje može roditi, prihvatiti i sazrijeti. Dokument *Nova zvanja za novu Europu* potiče na stvaranje «kulture zvanja» u kojoj bi svatko bio svjestan Božjeg poziva da svoj život pretvori u dar bližnjemu, u skladu s planom koji Bog ima sa svakim od nas. Kao najvažnije puteve stvaranja takve kulture dokument posebno naglašava molitvu i liturgiju, crkveno zajedništvo, služenje i svjedočanstvo vjere, tj. ono što kršćansku zajednicu čini autentičnom. Važnost i efikasnost ovih puteva za rađanje svećeničkog zvanja potvrdila je anketa provedena među bogoslovima Hrvatske te Bosne i Hercegovine. Usprkos činjenici da su za zvanja u Crkvi svi odgovorni, anketa je pokazala da osoba svećenika, svjedočanstvo njegova života i blizina mladima, predstavljaju odlučujući čimbenik u procesu nastajanja i prihvaćanju svećeničkog poziva.

Ključne riječi: zvanje, duhovno zvanje, pastoral zvanja, Europa, molitva, liturgija, svjedočenje, služenje, zajedništvo, svećenik.

* * *

O novim okolnostima i elementima pastoralala zvanja koje takve prilike zahtijevaju od novijih crkvenih dokumenata najopsežnije govori dokument *Nova zvanja za novu Europu*.¹ Riječ je o završnom

1 Usp. PAPINSKO DJELO ZA CRKVENA ZVANJA, *Nova zvanja za novu Europu*, Dokumenti 124, Zagreb, 2000., br. 24-29. Pastoralu zvanja ovaj dokument posvećuje najdulje, treće poglavlje. Istom temom bavili su se i neki raniji dokumenti, najopširnije Apostolska pobudnica *Pastores dabo vobis* u svom četvrtom poglavlju. Usp. IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, Zagreb, 1992., br. 38-41. Još ranije o pastoralu zvanja govore BISKUPI JUGOSLAVIJE, *Odgoj i obrazovanje svećeničkih kandidata*, br. 9-34, te SV. KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ, *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, br. 5-10. Zadnja dva dokumenta nalazimo u: BISKUPI JUGOSLAVIJE, *Odgoj i obrazovanje svećeničkih kandidata i drugi dokumenti*, Dokumenti 79, Zagreb, 1986. Za razliku od prijašnjih dokumenta, *Nova zvanja za novu Europu* u svom se govoru o pastoralu zvanja manje ograničava na duhovno zvanje, a više govori o buđenju i promicanju

dokumentu Kongresa o svećeničkim zvanjima i o zvanjima posvećena života u Europi koji je održan u Rimu od 5. do 10. svibnja 1997.

Koliko ovi elementi pastoralna zvanja funkcioniraju u našim prilikama pokušat ćemo pokazati rezultatima ankete «Što je sve utjecalo na 'rađanje' tvoga zvanja?» koja je krajem akademske godine 2005.-2006. provedena među bogoslovima Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

1. Pastoral zvanja prema dokumentu *Nova zvanja za novu Europu*

Struktura dokumenta slijedi tijek Europskog kongresa o zvanjima koji je krenuo od analize konkretne situacije što se tiče zvanja u Europi. Zatim se prešlo na određivanje teoloških elemenata koji govore o zvanju, da bi se onda vratilo na opisivanje smisla i smjera pastoralna zvanja u konkretnome životu naših zajednica vjernika. Na kraju je kongres pokušao razmotriti pedagošku dimenziju pastoralna zvanja. Sukladno tome u dokumentu postoje četiri dijela: *1. Stanje zvanja u Europi danas; 2. Teologija zvanja; 3. Pastoral zvanja; 4. Pedagogija zvanja*. Nas zanimaju prvo i osobito treće poglavlje u kojima nalazimo odgovor na pitanje koji su elementi pastoralna zvanja prikladni za prilike u kojima živimo.

1.1. Stanje zvanja u Europi danas²

Dokument započinje opisom današnjeg stanja zvanja u Europi s naglaskom na prilike koje na takvo stanje utječu. Ne polazi se od brojki čiji je negativni predznak svima poznat već se pokušava otkriti razloge takvome stanju.

Osnovno je obilježje današnje raznolike i složene Europe relativizam vrijednota. Dokument uspoređuje Europu s «panteonom» u kojemu različite i suprotne vrijednosti koegzistiraju bez točno određenog hijerarhijskog odnosa, bolje rečeno, sve su svedene na istu

svih zvanja. Stav je ovog dokumenta da u Crkvi ili sva zvanja zajedno rastu ili sva zvanja zajedno padaju. Ipak je primjetljivo da se ovaj dokument u mnogočemu oslanja na pobudnicu *Pastores dabo vobis*.

2 Usp. *Nova zvanja za novu Europu*, br. 10-13.

razinu. Nedostatak suglasnosti oko vrjednota koje mogu osmisliti život reflektira se na planiranje budućnosti u čemu se mladi obično vode isključivo kriterijem vlastitih pogleda i osobnih interesa. Bitno je imati od čega živjeti i ne biti sam. Takvom odabiru nedostaje otvorenost misteriju i transcenciji te odgovornost prema životu kao primljenom daru koji obvezuje. Takav mentalitet pomalo stvara «kulturu protivnu zvanju» i model «čovjeka bez zvanja».³ Obilježje je današnjih mladih neodlučnost u izboru zvanja. Obasuti informacijama, a siromašni što se tiče formacije, današnji se mladi boje svoje budućnosti. U želji da što dulje ostanu otvoreni svim opcijama, teško prihvaćaju konačne obveze kao što su brak ili duhovno zvanje. Unatoč svemu tome, dokument izražava nadu u današnje mlade koji su izgubljeni, ali ne i razočarani, prožeti etičkim relativizmom, ali i željni pravoga života.

Kao odgovor na ovakvo stanje Europe i njezinih mladih dokument poziva na promicanje «nove kulture zvanja» otkrivanjem smisla života kao «poziva».⁴ Kultura zvanja potrebna je ne samo za duhovna zvanja već i za sva ostala zvanja u Crkvi i društvu. Potreban je novi govor o pozivu i zvanjima koji polazi od činjenice da je čovjek biće poziva. Samim time što postoji čovjek je pozvan od Boga na život, i to ne na bilo kakav život već na ostvarivanje onoga što jest, slika Božja. Svaki je čovjek pozvan ostvariti se prema toj slici na jedincat, pojedinačan i neponovljiv način, što se očituje različitim zvanjima koja postoje u svijetu i Crkvi. Pomanjkanje posebnih zvanja posljedica je prije svega odsutnosti kulture zvanja, tj. svijesti o životu kao pozivu. Ta kultura postaje danas prvim ciljem pastoralna zvanja. U tom smislu dokument ističe potrebu da kršćanska zajednica poziva mlade i obitelji na otvaranje životu, na vrijednosti kao što su zahvaljivanje za život, raspoloživost da nas netko drugi poziva, povjerenje u sebe i u bližnjega, otkrivanje nezaslužnosti života i odgovornosti prema životu.⁵

3 *Nova zvanja za novu Europu*, br. 11. *Pastores dabo vobis*, br. 37, navodi sljedeće kulturne i društvene uvjetovanosti našega vremena koje otežavaju ili onemogućuju prihvaćanje i razumijevanje zvanja: deterministička slika o Bogu, apsolutiziranje ljudske slobode, individualističko i intimističko viđenje odnosa Boga i čovjeka.

4 *Nova zvanja za novu Europu*, str. 13.

5 *Pastores dabo vobis*, br. 37, pak govori o potrebi obnove «kršćanskog duha», o novoj evangeliza-

1.2. Pastoral zvanja⁶

Pastoralu zvanja dokument *Nova zvanja za novu Europu* posvećuje najdulje, treće poglavlje. Započinje s teološkim vidicima citirajući Apostolsku pobudnicu *Pastores dabo vobis* koja Crkvu definira kao *mysterium vocationis*.⁷ Pastoral zvanja ima svoj temelj u pozivu Crkve da kao zajednica pozvanih nasljeđuje i naviješta Krista. Sukladno tome, on treba biti usko vezan uz opći pastoral. U nj trebaju biti uključeni svi članovi Crkve.⁸ Različitost karizmi i službi u Crkvi zahtijeva promicanje raznovrsnih zvanja. Kao temelj cjelokupnog pastorala zvanja dokument naglašava molitvu koju nam je zapovjedio sam Spasitelj.

Dokument zatim navodi načela pastorala zvanja. Pastoral zvanja predstavlja izvornu perspektivu općeg pastorala; stupnjevit je, opći i posebni, univerzalan i trajan, osoban i zajedničarski. Cjelokupan pastoral treba nastojati pomoći čovjeku shvatiti darovanost života, otkriti naum koji Bog ima s njime i prihvatiti ga zauzeto i odgovorno.⁹ Valja krenuti od odgovornosti svijju prema životu kao pozivu, preko svijesti općeg kršćanskog poziva do otkrivanja specifičnog osobnog zvanja svakoga pojedinca. Budući da su svi pozvani na život i zajedništvo s Isusom Kristom, pastoral zvanja upućen je svima i odnosi se na sve životne dobi. Subjekt je pastorala zvanja prvenstveno Crkva kao zajednica u kojoj pojedinac živi svoj opći kršćanski poziv i otkriva specifičnost vlastitog zvanja. Međutim poziv koji je upućen svima netko treba personalizirati. Dokument navodi pojedinca vjernika, katehetu, svećenika kao onoga koji se «snagom svoje vjere mora na neki način zauzeti za zvanje drugoga».¹⁰

ciji koja treba «prikazati izvorni smisao ljudske slobode kao počelo i snagu odgovornog sebedarja».

6 Usp. *Nova zvanja za novu Europu*, br. 24-29.

7 Usp. *Pastores dabo vobis*, br. 34. U sljedećem broju pobudnica definira Crkvu kao «roditeljicu i odgajateljicu zvanja», «povlaštenu posrednicu» prezbiterata. Svaki prezbiter prima zvanje «od Gospodina preko Crkve».

8 O tome govori već *Optatam totius*, br. 2.

9 *Pastores dabo vobis*, br. 36, govori o nezasluženom Božjem daru i odgovornoj čovjekovoj slobodi kao o dva nerazdruživa vida poziva.

10 *Nova zvanja za novu Europu*, br. 26. Slično nalazimo već u *Pastores dabo vobis*, br. 39: «Odgojitelji, a posebno svećenici, ne smiju se bojati izričito i jasno ponuditi zvanje prezbitera kao stvarnu mogućnost onim mladićima koji pokazuju da imaju darove i nadarenosti koje mu odgovaraju».

U nastavku dokument navodi puteve pastoralala zvanja: a) liturgija i molitva; b) crkveno zajedništvo; c) služenje djelatnoj ljubavi; d) svjedočenje - naviještanje evanđelja.¹¹ U biti, ovo su četiri redovita načina kako se vjera u kršćanskoj zajednici slavi, živi, potvrđuje i svjedoči. Ambijent autentične kršćanske zajednice najbolje je mjesto za prepoznavanje, prihvaćanje i razvoj kršćanskog zvanja. Liturgija, osobito sv. misa, kao spomen-čin Isusove muke, smrti i uskrsnuća, jasan je poziv vjerniku da nasljeđuje svoga Učitelja u darivanju života za spas svijeta. Slušajući Božju riječ vjernik može otkriti plan koji je Bog za njega zamislio. Molitva pak potiče stav povjerenja i predanja koji je neophodan da bi se reklo «da», tj. prihvatilo Božji plan. Svaki poziv u Crkvi, bilo svećenički i redovnički, bilo onaj na brak, nije poziv na neko privatno savršenstvo već na život za druge i s drugima. Da bi se otkrilo i izabralo poziv koji je uvijek zvanje na zajedništvo, potrebno je iskustvo zajedništva. Dokument ovdje naglašava važnost malih zajednica u kojima je moguće intenzivnije kršćansko zajedništvo. «Kraljevski» pak put pastoralala prema dokumentu jest iskustvo služenja.¹² Onaj tko osjeti radost susreta s Bogom u služnji potrebnima, lakše će doći do odluke da u duhovnom zvanju, kao navjestitelji evanđelja služe braći ljudima ne samo jedan sat ili dan već čitav život. Međutim da bi se naviještalo i svjedočilo evanđelje drugima, potrebno je primiti vjeru preko svjedočanstva pojedinaca i zajednice koja vjeruje. Zahvalnost za primljeni dar vjere pretvara se u želju i volju da se osobnim svjedočenjem i naviještanjem i drugima prenese dar koji se primilo.

Govor o pastoralalu zvanja dokument *Nova zvanja za novu Europu* završava nabrajajući subjekte pastoralala zvanja i naglašavajući njihovu ulogu.¹³ Na prvom je mjestu župska zajednica gdje se četiri navedena puta redovito ostvaruju. Župnik se definira kao «izravni

11 *Nova zvanja za novu Europu*, br. 27. Za razliku od ovog dokumenta koji kao putove pastoralala zvanja navodi sva četiri glavna područja kršćanskog života i djelovanja (leitourgia, koinonia, diakonia, marturia), *Pastores dabo vobis* naglašava tek liturgiju i molitvu te služenje raznim oblicima volonterstva. Usp. *Pastores dabo vobis*, br. 39-40.

12 *Nova zvanja za novu Europu*, br. 27.

13 Na isti način završava poglavlje o pastoralalu zvanja i u enciklici *Pastores dabo vobis*. Taj dokument u br. 41 odgovornima za promicanje duhovnih zvanja smatra ponajprije biskupe, zatim svećenike, obitelji, školu, vjernike laike (vjeroučitelji, nastavnici, odgojitelji, voditelji pastoralala mladih), skupine za zvanja, pokrete i udruge vjernika laika.

promicatelj i odgajatelj svih zvanja».¹⁴ Tu su zatim kao «mjesta-znakovi zvanja» monaške i redovničke zajednice te sjemeništa koja pozivaju na shvaćanje života kao zvanje i upućuju na potrebu svećeničkih zvanja da bi kršćanske zajednice opstale. Molitvene skupine, duhovni pokreti, katolička društva i škole dokument označava kao «pedagoška mjesta vjere»¹⁵ koja pojedinca dovode do zrele vjere, neophodne za prepoznavanje i prihvaćanje duhovnog poziva. Izuzetno važnu ulogu imaju i odgojitelji koji trebaju biti sposobni «evocirati Božju tajnu»¹⁶ i spremni slušati kako bi pomogli osobama ući u ozbiljan dijalog s Gospodinom. Kao zadnji, ali ne i manje važan subjekt, dokument navodi tijela pastoralna zvanja, od župnih do nacionalnih, koja su pozvana promicati i koordinirati pastoral zvanja.

2. Anketa «Što je sve utjecalo na 'rađanje' tvoga zvanja?»¹⁷

Anketa čije rezultate ovdje želim predstaviti vezuje se uz dokument *Nova zvanja za novu Europu*. Postavljena pitanja naime pokušavaju uzeti u obzir elemente pastoralna zvanja navedene u dokumentu. Cilj ankete bio je doći do što egzaktnijih podataka o čimbenicima koji utječu na «rađanje» duhovnog poziva kako bi im se u pastoralu posvetila dužna pozornost. Anketa je bila anonimna. Provedena je među dijecezanskim bogoslovima Hrvatske i Bosne i Hercegovine kojih je u tamošnjim bogoslovijama (Zagreb, Split, Đakovo, Rijeka, Sarajevo) akademske godine 2005.-2006. bilo oko 280. Anketu je ispunilo 190 bogoslova ili 68%. Prva tri pitanja odnose se na obiteljski ambijent iz kojeg današnji bogoslovi dolaze.

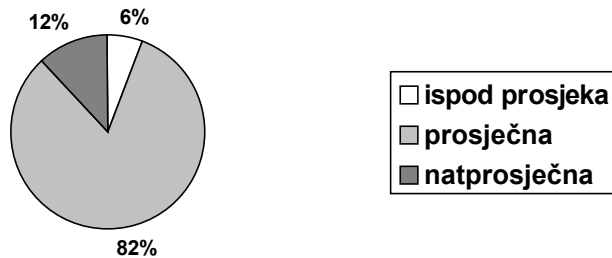
14 *Nova zvanja za novu Europu*, br. 29. *Pastores dabo vobis*, br. 40, naglašava važnost duhovnoga vodstva kao izraza brige za svećenička zvanja i poziva svećenike da duhovnom vodstvu mladih daju prednost pred drugim poslovima. Isti dokument u br. 41 kaže: «Život prezbitera, njihovo bezuvjetno predanje Božjemu stadu, njihovo svjedočanstvo odanim služenjem Gospodinu i Crkvi, svjedočanstvo koje je obilježeno izborom prihvaćenoga križa u nadi i vazmenoj radosti, bratska sloga prezbitera i njihova revnost za evangelizaciju svijeta, prvi su i najuvjerljiviji čimbenici plodnosti zvanja».

15 *Nova zvanja za novu Europu*, br. 29.

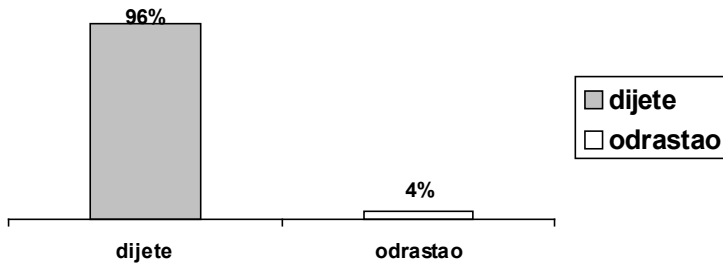
16 *Nova zvanja za novu Europu*, br. 29.

17 Anketu je sastavio i, uz pomoć poglavora bogoslovnih sjemeništa u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, proveo autor članka.

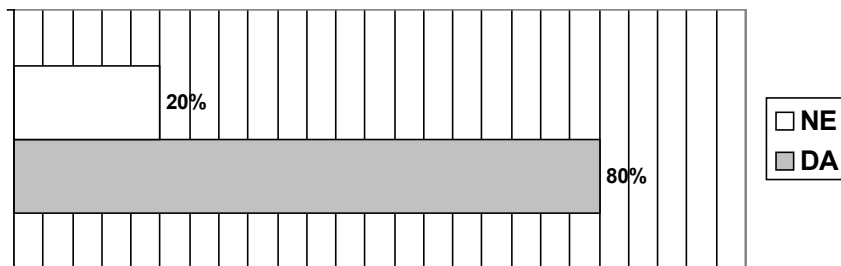
1. Kakva je vjernička situacija u obitelji iz koje potječeš?

2. Jesi li kršten kao dijete ili kao odrastao?

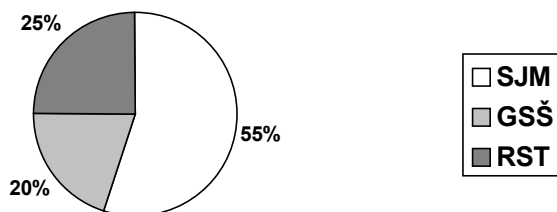
3. Jesi li bio ministrant?

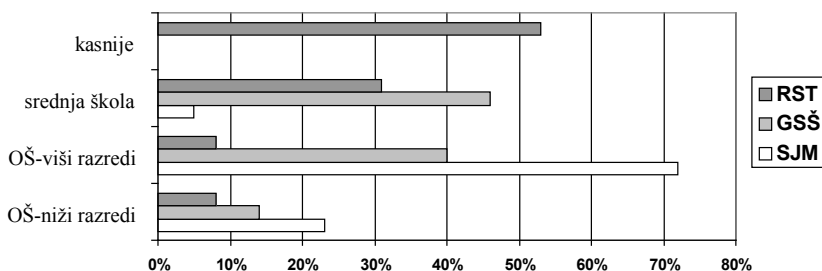
Općenita narav prvog pitanja dopušta vrlo subjektivne prosudbe o tome kakva je vjerski prosječna obitelj, natprosječna ili ispod prosjeka. Ipak, veliki postotak prosječnosti ukazuje na istinu da je duhovno zvanje, kao i sam život, prije svega dar, a ne nešto što se može zaslužiti ili na što se ima pravo. To što su većina kršteni kao djeca ukazuje na to da samo manji dio bogoslova dolazi iz obitelji koje nemaju nikakve veze s Crkvom. Naprotiv, činjenica da je čak

80% bogoslova bilo u ministrantskim redovima, osim što ukazuje na važnost rada s ministrantima, upućuje na to da je «prosječna» obitelj iz koje dolaze ipak nešto iznad prosjeka. Ipak ne valja zanemariti činjenicu da je 4% kršteno u odrasloj dobi i da 20% nisu bili ministranti. Obiteljska situacija jest važna pozadina duhovnog zvanja, ali mu ne predstavlja nepremostivu zapreku. Sljedeća dva pitanja odnose se na dob kada su ispitanici ušli u bogosloviju.

4. *Jesi li stupio u bogosloviju nakon malog sjemeništa (SJM), nakon gimnazije ili srednje škole (GSŠ), s radnim iskustvom ili nakon započeto/završenog studija (RST)?¹⁸*

5. *U kojoj si dobi počeo razmišljati o svećeničkom pozivu?*

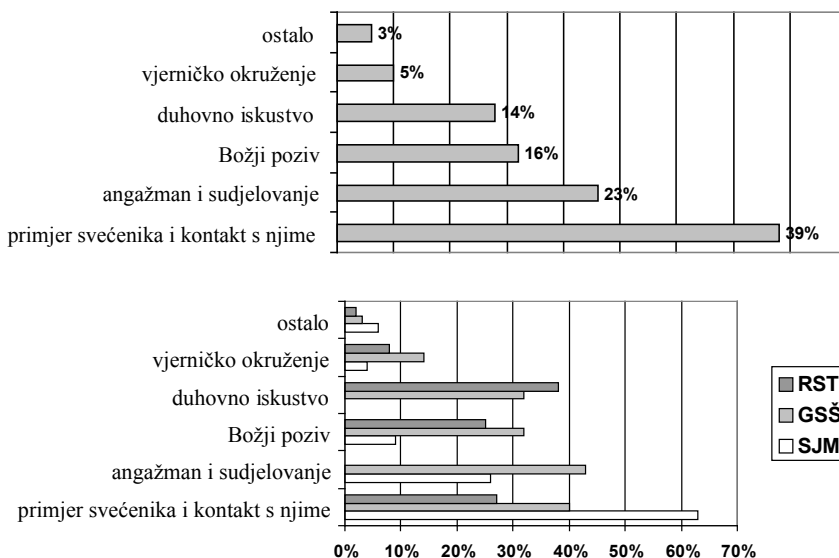

Činjenica da ipak više od polovice današnjih bogoslova dolazi iz malog sjemeništa upućuje na zaključak da ne treba brzati s njihovim zatvaranjem. Ipak, treba priznati da je sve veći broj onih

18 Odsada ćemo se kraticom SJM služiti za sjemeništarce, GSŠ za gimnazijalce i srednjoškolce, a RST za radnike i studente, odnosno za ispitanike koji su imali taj status prije ulasku u bogosloviju.

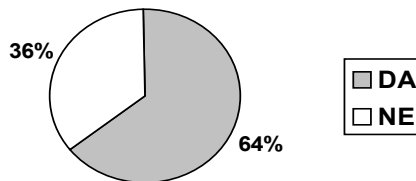
koji ulaze u bogosloviju nakon završene srednje škole ili kasnije. Taj se fenomen da povezati s već navedenom tvrdnjom dokumenta *Nova zvanja za novu Europu* kako se današnji mladi boje konačnih odluka. Stoga se odlučuju kako za svećeništvo tako i za brak puno kasnije nego što su to učinili njihovi roditelji. Da je to tako, potvrđuje i činjenica da, kako pokazuje odgovor na 5. pitanje, mnogi od njih dosta rano osjete poziv, već u nižim ili višim razredima osnovne škole. Usprkos tome odlučuju se za bogosloviju tek nakon završene srednje škole, neki čak kasnije. Valja zatim uočiti da razmišljanje o duhovnom pozivu nije vezano tek uz osnovnu školu koja se uglavnom poklapa s ministrantskom dobi. Uz više razrede osnovne škole kad mladi razmišljaju kojim putem krenuti, za pastoral zvanja vrlo je pogodno i razdoblje srednje škole tijekom koje se takvo njihovo razmišljanje nastavlja. Jedna desetina ispitanih bogoslova počela je razmišljati o svećeništvu još kasnije. Najstariji od njih imao je 42 godine kad je ušao u bogosloviju. To potvrđuje načelo dokumenta da pastoral zvanja treba biti univerzalan i trajan.

6. Što te potaklo na takvo razmišljanje?

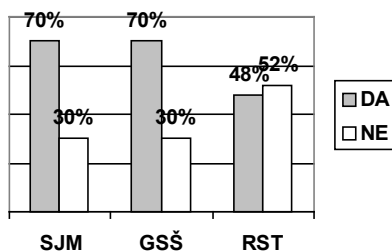

Gornji grafikon pokazuje rezultate u odnosu na sveukupnost ispitanika, a donji u odnosu na tri grupe obzirom na status prije ulaska u bogosloviju.¹⁹ Pozitivan primjer svećenika i kontakt s njim potaknuo je općenito najveći broj ispitanika na razmišljanje o duhovnom pozivu. Međutim ako se pogleda donji grafikon, uočava se da je to točno samo za SJM, a ne i za GSŠ i RST. Vjerojatno je razlog tome što svećenici općenito imaju bolji kontakt s ministrantima nego s mladima i starijima koji su, budući da su stariji, i kritičniji prema svećeniku. Zanimljivo je da RST ne smatraju da ih je angažman na župi i sudjelovanje u raznim događanjima potaknuo na duhovni poziv, nego najviše duhovno iskustvo koje su stekli, kako će to pokazati sljedeća pitanja, ponajviše u molitvenim zajednicama i duhovnim pokretima. GSŠ su naveli da im je najveći poticaj bio njihov angažman, a zatim Božji poziv i duhovno iskustvo. Naredna će pitanja pokazati da su GSŠ prije ulaska u bogosloviju bili angažiraniji od ostalih. Valja uočiti i visoki angažman SJM koji je razumljiv, budući da su većinom bili ministranti. GSŠ i RST smatraju vjerničko okruženje važnijim nego SJM. Objašnjenje može biti činjenica da su ovi ispitanici bili članovi ne samo župske nego i neke manje zajednice koja ih je nosila i podržavala.

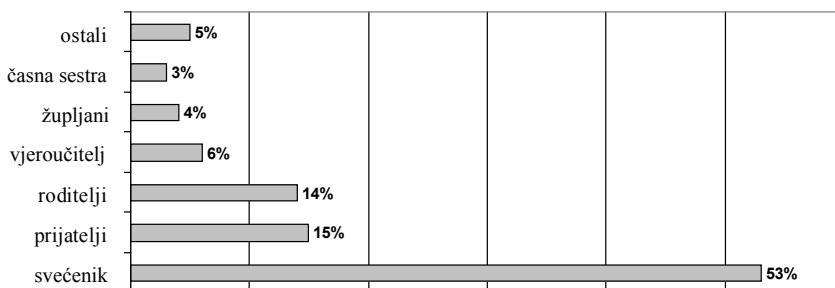
7. Je li te netko izravno upitao želiš li biti svećenik?

¹⁹ Zbroj postotaka pojedine skupine (SJM, GSŠ, RST) ne iznosi 100 jer rezultati nisu dobiveni dijeljenjem zbroja istih odgovora brojem sveukupnih odgovora. Budući da je bilo moguće dati više odgovora, takav postupak ne bi otkrio prave odnose među skupinama. Rezultat koji grafikon prikazuje dobiven je dijeljenjem zbroja istih odgovora brojem određene skupine (105, 38, 45). Na taj se način došlo do rezultata koji točno pokazuje je koliki postotak određene skupine dao određeni odgovor. Ovo objašnjenje vrijedi i za druge slične grafikone.

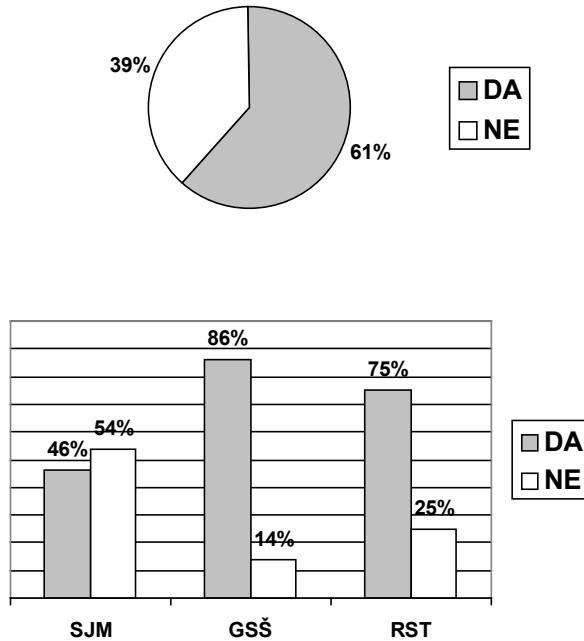
8. Tko te je pitao želiš li biti svećenik?

Sedmo i osmo pitanje odnose se na ono što dokument definira kao personalizaciju duhovnog poziva. Iz odgovora se vidi da je ona bila prisutna kod većine ispitanika (64%). Ipak je dosta visok postotak i onih kod kojih je ona izostala (36%), što s jedne strane pokazuje da ona nije presudna, a s druge strane da Bog zove prema svojim, a ne prema ljudskim, kriterijima. Najniži je postotak upitanih kod RST, što pokazuje da se od njih manje očekivao takav korak. Od subjekata «personalizacije» uvjerljivo je na prvome mjestu svećenik - župnik, prema dokumentu «izravni uzgojitelj» svih zvanja. Zamjetljiva je i različitost onih koji su imali hrabrosti postaviti takvo pitanje: svećenik, prijatelji, roditelji, vjeroučitelj, časna sestra, župljani.²⁰ Ovaj podatak ohrabruje jer ukazuje na postojanje svijesti da briga za duhovna zvanja nije isključivo briga svećenika nego, kako dokument više puta naglašava, cijele Crkve.

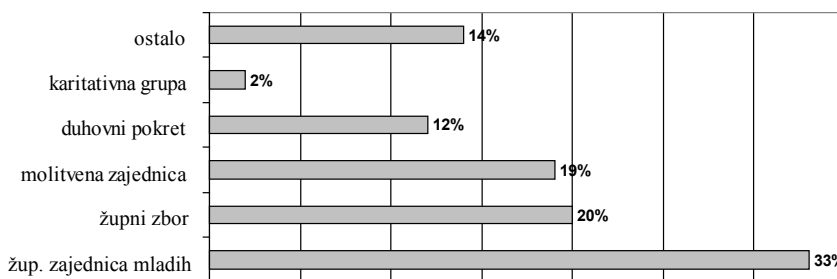
²⁰ U «ostale» iz grafikona spadaju bogoslovi, biskup, kardinal, ravnatelj škole, prijateljica, djevojka.

9. Jesi li prije bogoslovije bio član neke skupine, zajednice, pokreta ili na neki sličan način bio angažiran u župi?

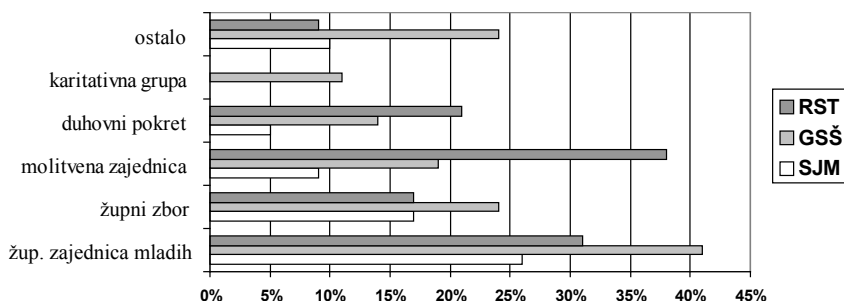

Gornja dva grafikona pokazuju da je postotak pozitivnih odgovora na deveto pitanje vrlo visok, osobito kod GSŠ i RST. Niži je postotak kod SJM razumljiv, budući da su oni odsutni sa župe upravo onaj dio godine kad su različite skupine i zajednice pri župi najaktivnije.

Sljedeći grafikon pokazuje kojih su sve zajednica, skupina i pokreta ispitanici bili članovi. Općenito je najveći broj ispitanika pripadao klasičnoj župskoj zajednici mladih. Slijede župni zbor i molitvena zajednica, pa duhovni pokret. Zanimljivo je da je jako mali broj ispitanika bio angažiran u karitativnom djelovanju, tj. u služnji bližnjemu za koje dokument smatra da predstavlja kraljevski put otkrivanja duhovnog zvanja.

Sljedeći će grafikon pokazati da su u karitativno djelovanje bili uključeni isključivo GŠŠ. Valja ipak podsjetiti na činjenicu da je 80% ispitanika ministriralo, tj. služilo kod oltara i na taj način volontiralo. Zanimljivo je promotriti sljedeći grafikon²¹ koji pokazuje gdje su najviše bili uključeni SJM, a gdje GŠŠ i RST.

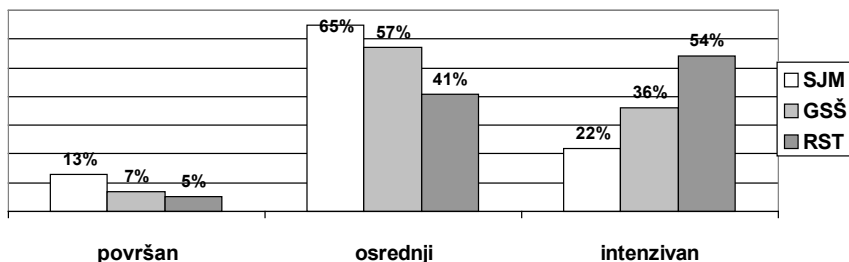
SJM nisu nigdje u postotku prvi, ali su prilično prisutni u župnim zajednicama mladih i u župnim zborovima. GŠŠ, naprotiv, prevladavaju čak u četiri kategorije: zajednica mladih, zbor, karitativna skupina i ostalo.²² Članovi molitvenih zajednica i duhovnih pokreta u postotku su najviše iz redova RST, prisutnih vrlo snažno i u zajednicama mladih i u župnim zborovima.

Sljedeća su dva pitanja vezana uz liturgiju i molitvu koje dokument stavlja na prvo mjesto govoreći o putovima pastoralala zvanja.

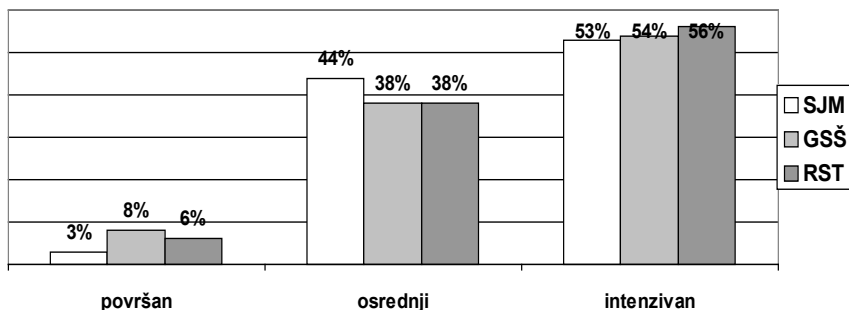
²¹ Vidi bilj. 19.

²² GŠŠ naveli su i sljedeće skupine i aktivnosti: animatorska skupina, župsko vijeće, svirač, ministrant.

10. *Kakav je bio tvoj osobni molitveni život prije ulaska u sjemenište/bogosloviju?*

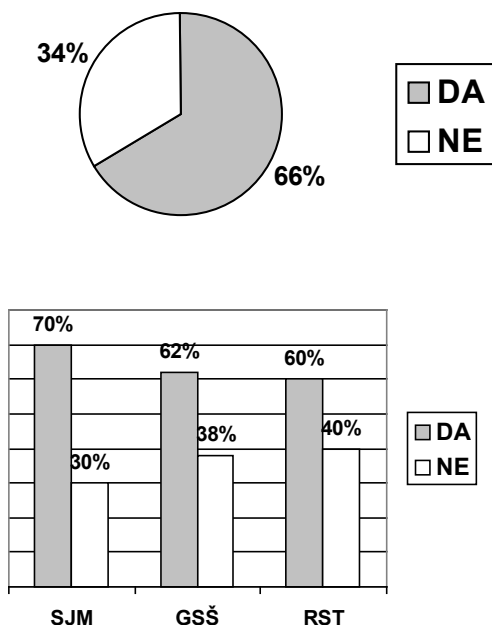

11. *Kakav je bio tvoj liturgijski život prije sjemeništa/bogoslovije?*

Svoj molitveni i liturgijski život prije ulaska u sjemenište/bogology jako mali postotak ispitanika ocjenjuje površnim. Štoviše, preko 50% ispitanika smatra svoje sudjelovanje u liturgiji intenzivnim. Ovaj odgovor nije čudan ako se prisjetimo da je 80% njih ministriralo. RST su ocijenili svoj molitveni život kao intenzivan, što je u skladu s njihovom pripadnošću molitvenim zajednicama i duhovnim pokretima.

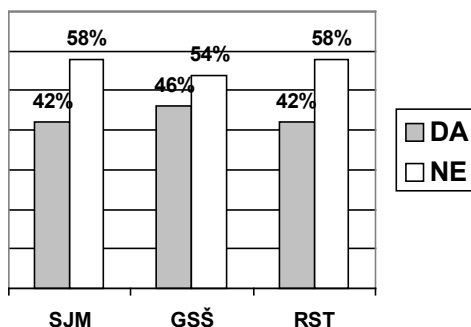
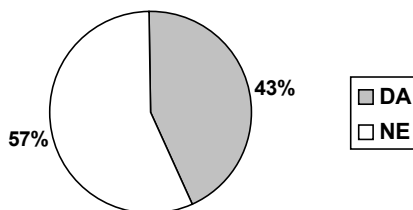
12. Jesi li prije stupanja u sjemenište ili bogosloviju osobno poznao kojega sjemeništara ili bogoslova?

Dokument *Nova zvanja za novu Europu* naglašava da «sjemeništa konkretno pozivaju na zvanje života i na nužnost zaređene službe za postojanje kršćanske zajednice». ²³ Gornji grafikon pokazuje da je vrlo visok postotak ispitanika prije ulaska u sjemenište/bogosloviju osobno poznao nekog sjemeništara ili bogoslova. Ovaj podatak ukazuje da je za buđenje duhovnih zvanja vrlo plodonosan kontakt djece i mladih s onima koji se nalaze na putu prema svećeništvu i kao takvi najbliži su onima koji su pred sličnom odlukom.

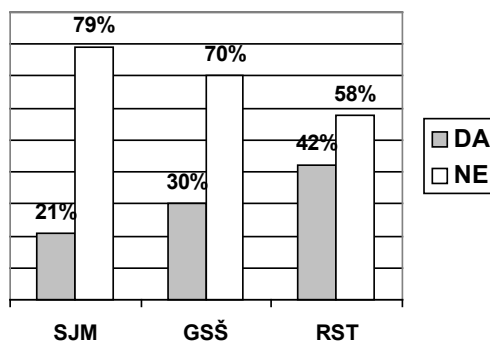
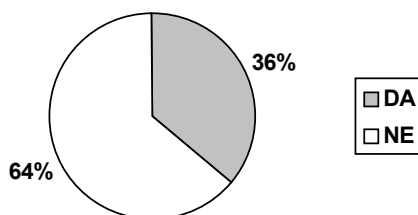
²³ *Nova zvanja za novu Europu*, br. 29.

13. Jesi li prije sjemeništa ili bogoslovije sudjelovao na susretima organiziranim u vidu buđenja duhovnih zvanja?

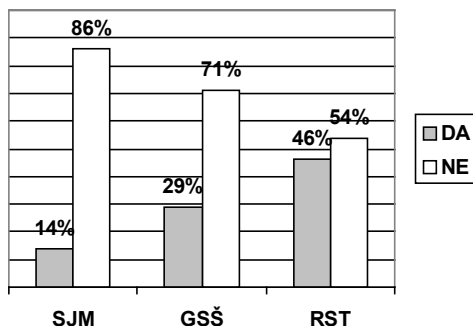
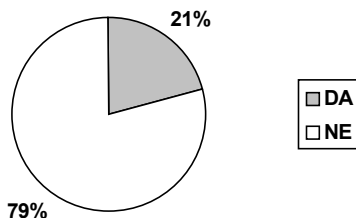
Susreti u vidu buđenja duhovnih zvanja obično se organiziraju za djecu i mlade koji u tom smislu daju nekakvu nadu. Činjenica da je gotovo polovica ispitanika bila na nekom od takvih susreta potvrđuje njihovu potrebu i učinkovitost. Obično takve susrete organiziraju biskupijska tijela za pastoral zvanja o kojima govori i dokument. Ipak treba uzeti u obzir da većina ispitanika nije prošla takve susrete, a ipak su se odlučili za bogosloviju. To ne umanjuje vrijednost tih susreta nego ukazuje na to kako su oni samo jedan od načina stvaranja pogodne klime za buđenje zvanja.

14. *Jesi li prije sjemeništa ili bogoslovije bio u kontaktu s kakvom redovničkom zajednicom?*

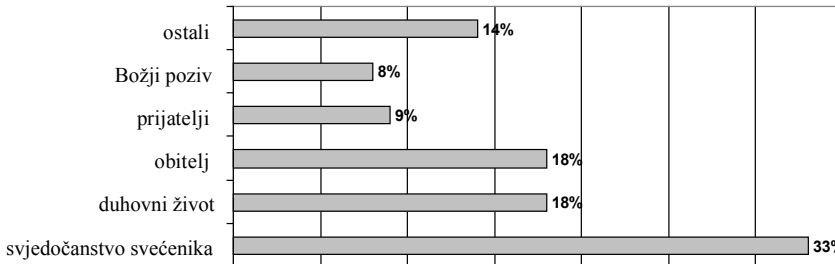
Postotak oni koji su prije sjemeništa ili bogoslovije imali kontakt s nekom od redovničkih zajednica nije visok, ali ni zanemariv. Što su ispitanici bili stariji kad su odabrali duhovni poziv, to je njihov kontakt s redovničkim zajednicama bio veći. Ovaj postotak bi sigurno bio neusporedivo veći da su u anketu bili uključeni i bogoslovi redovničkih zajednica.

15. Je li tvom ulasku u sjemenište/bogosloviju prethodilo kakvo intenzivno duhovno iskustvo (npr. obraćenje)?

Kao i kod prethodnog pitanja, tako i ovdje postotak pozitivnog odgovora raste u skladu s dobi u kojoj je netko ušao u sjemenište/bogosloviju. Skoro trećina GSŠ i gotovo polovica RST imala je prije ulaska u bogosloviju intenzivno duhovno iskustvo. Ovo se poklapa s činjenicom da u našim bogoslovijama imamo sve više obraćenika.

16. Tko ili što ti je najviše pomoglo pri tvojoj odluci za sjemenište ili bogosloviju?

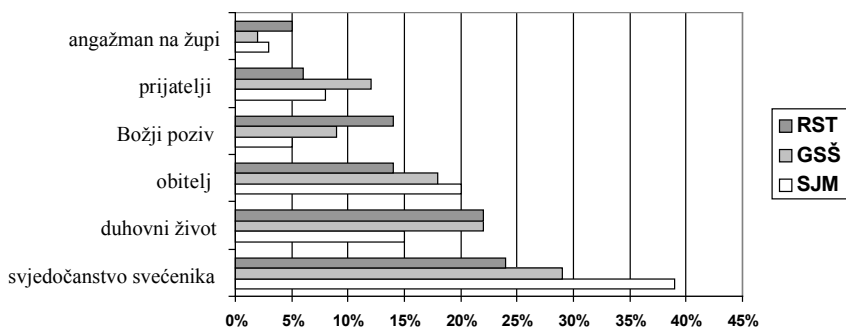
Opet je na prvome mjestu svjedočanstvo svećenika, njegov dobar primjer i druženje s njim. Slijedi duhovni život u što su ispitanici ubrojili molitvu, čitanje Svetoga pisma, sv. misu, sakramentalni život, duhovne vježbe, molitvu krunice, čitanje duhovnog štiva i dr. Tu je zatim i ne manje važna podrška obitelji. Osjetno manji postotak ispitanika naglasio je podršku prijatelja te snagu unutarnjeg Božjeg poziva.²⁴

Ako pogledamo donji grafikon,²⁵ uvidjet ćemo da se odnosi ponavljaju. Pri stvaranju odluke svjedočanstvo određenog svećenika imalo je najveću važnost za SJM, najmanju za RST. Međutim kod svih triju kategorija ono ima najviši postotak. Uz svećenika, SJM je pri ulasku u sjemenište bila od velike pomoći i podrška obitelji. Za RST je, uz svjedočanstvo svećenika i podršku roditelja, odlučujući bio njihov duhovni život i Božji poziv.²⁶ GSS su u sredini kako po dobi tako i po rezultatima. Valja ipak uočiti da je kod njih podrška prijatelja važnija nego kod SJM i RST. Ako se podsjetimo da su GSS najzastupljeniji u zajednicama mladih, župnom zboru i karitativnim skupinama, onda postaje jasnije otkuda takvi prijatelji.

24 Među "ostalo" navedeni su bogoslovi, časna sestra, župljani, vjeroučitelj kao i angažman na župi.

25 Vidi bilj. 19.

26 Mogli bismo reći da kod SJM primjećujemo poziv i odaziv sličniji modelu koji nam donosi Ivanovo evanđelje: zahvaljujući svjedočanstvu Ivana Krstitelja, kasnije Andrije i Filipa, prvi se učenici skupljaju oko Isusa i počinju ga slijediti (usp. Iv 1, 35-51). Stavljajući pak naglasku na poziv kao prvenstveno Božju inicijativu, zajednički je element RST i izvještaja o prvim učenicima kod sinoptika (usp. Mk 1, 16-20; Mt 4, 18-22).

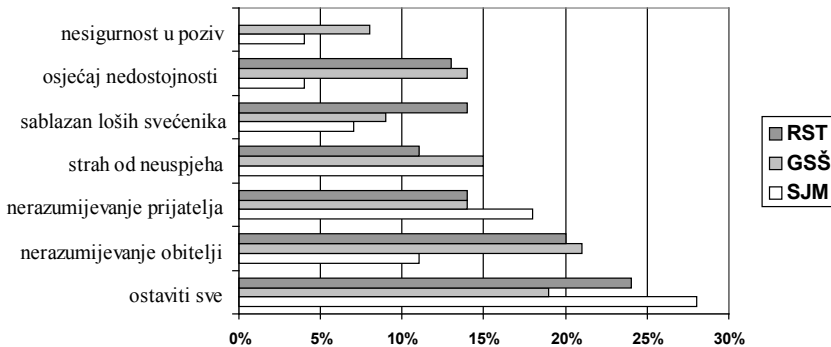
17. Tko ili što ti je otežavalo tvoju odluku za svećeništvo?

Kao najveću poteškoću pri odlučivanju za duhovni poziv većina je ispitanika navela nužnost ostavljanja: obitelji, djevojke, mladenačkih provoda, mogućnosti zasnivanja vlastite obitelji i svoji životnih planova. Osim ove objektivne poteškoće, tj. odricanja koje neizbježno uključuje odluka za duhovno zvanje, tu su i problemi nedostatka vanjske podrške i unutarnje nesigurnosti. Prilično je visok postotak ispitanika naveo da su se njihovoj odluci pasivno ili aktivno usprotivili kako njihovi prijatelji - okolina tako i njihovi roditelji - rodbina.²⁷ Svećenik koji je u prethodnim pitanjima bio naveden kao asistent pri buđenju zvanja i odlučivanja za duhovni poziv, ovdje je, istina u puno nižem postotku, naveden kao antagonist, kao onaj koji svojim sablažnjivim životom otežava prihvaćanje duhovnog zvanja.

²⁷ Ako napravimo usporedbu s prvim grafikonom iz prethodnog pitanja, uočavamo da su roditelji (u sličnom postotku) i prijatelji (u skoro duplo manjem postotku) navedeni kao asistenti pri donošenju odluke.

Od problema više psihološke naravi najzastupljeniji je strah od neuspjeha. Tu je zatim i osjećaj nedostojnosti pred veličinom svećeničkog poziva i nesigurnost u vlastiti poziv.²⁸

Ako pogledamo kakvi su odnosi s obzirom na gornje pitanje između tri kategorije mladih koji ulaze u bogosloviju, uočljivo je da «ostaviti sve» predstavlja najizrazitiji problem za SJM koji su otišli od kuće već nakon osnovne škole, ali i za RST koji su možda već imali djevojku, posao i konkretne životne planove. Nerazumijevanje obitelji u prosjeku je veće kod GSŠ i RST, što je i razumljivo s obzirom na to da su oni već krenuli svojim putem od kojeg sada odustaju. Vjerojatno je roditeljima onaj prvi izbor bio i draži. Nerazumijevanje prijatelja najizrazitije je kod SJM. Sablazan loših svećenika predstavljalo je najveću prepreku RST, a najmanju SJM koji u toj dobi neke stvari još nisu primjećivali. Osjećaj nedostojnosti pred veličinom svećeništva karakterizira više GSŠ i RST, dakle one koji već bolje shvaćaju ono u što ulaze. Nesigurnost u vlastito zvanje najviša je u postotcima kod GSŠ, dok je RST uopće ne spominju. Štoviše, ako se podsjetimo odgovora na 16. pitanje, oni se pri odluci od svih najviše oslanjaju na Božji poziv koji su osjetili.

28 Kategorija «ostalo» uključuje: siromaštvo, sablazan loših bogoslova, iskustvo sjemeništa, dnevni red bogoslovije.

Zaključak

Ako pokušamo usporediti dokument *Nova zvanja za novu Europu* s rezultatima ankete, možemo uočiti neke podudarnosti. Dokument ukazuje na tendenciju da se mladi sve teže odlučuju za životne odluke. Anketa pokazuje da u naše bogoslovije ulazi sve više onih koji nisu prošli malo sjemenište. Glavna poteškoća pri ulasku u bogosloviju sastoji se u ostavljanju onoga čega se radi svećeništva treba odreći, dakle u životnoj odluci koja se traži. Valja pobijediti strah od neuspjeha i nesigurnost u sebe. Dokument kao glavni problem naglašava nedostatak «kulture zvanja» u današnjem društvu. Pri odlučivanju za svećeništvo mnogi mladi ne nalaze podršku niti u svojim obiteljima, niti među prijateljima i znancima. Prema današnjem mentalitetu, u životu treba što više steći, a ne dati. Ipak u našim kršćanskim zajednicama, župskim i onim manjima, mnogi su današnji bogoslovi susreli Krista, osjetili radost zajedništva, ljepotu darivanja i važnost radosne vijesti. Dogodilo se to ponajviše ministriranjem, sakramentalnim životom, angažmanom u raznim skupinama, sudjelovanjem na raznim susretima, u zajednicama mladih, molitvenim zajednicama i duhovnim pokretima. Premda je malo ispitnika bilo uključeno u karitativni rad, ipak ih je velik dio služilo zajednici nekom drugom vrstom angažmana. Raznolikost onih koji su se usudili, kako dokument kaže, «personalizirati» duhovni poziv konkretnim pitanjem mladom čovjeku pokazuje da briga za zvanja nije samo stvar svećenika. Tu su bili uključeni i vjeroučitelji, časne sestre, bogoslovi, župljani, roditelji, prijatelji i dr. Ipak svećenikova je uloga posebno važna i nezamjenjiva. On je onaj koji, što se tiče duhovnog zvanja, nadahnjuje, pomaže, prati, koji put i sablažnjava.

Ustrajna molitvu Gospodaru žetve, autentičan svećenički život naših župnika i kapelana, istinski kršćanski život naših župskih zajednica te zauzetost cijele Crkve u promicanju kulture zvanja, uvjet su da bi bilo zvanja, kako duhovnih tako i onih drugih. Da tim putem treba ići, ukazuju i dokument i anketa.

Riassunto:

L'attuale crisi delle vocazioni impone a tutta la Chiesa il compito di cercare le vie pastorali per creare un clima favorevole affinché una vocazione spirituale possa nascere, essere accolta e maturare. Il documento *Nuove vocazioni per una nuova Europa* esorta alla creazione di una "cultura della vocazione" nella quale ognuno sarebbe consapevole di essere chiamato da Dio a fare dalla propria vita un dono al prossimo secondo il progetto che Dio ha fatto per ciascuno di noi. Gli itinerari più importanti per la creazione di una tale cultura secondo il documento sono la liturgia e la preghiera, la comunione ecclesiale, il servizio della carità e la testimonianza della fede, cioè quello che rende autentica una comunità cristiana. L'importanza e l'efficienza di questi itinerari per la nascita di una vocazione al sacerdozio sono stati confermati da un'indagine effettuata tra i seminaristi dei seminari maggiori diocesani della Croazia e della Bosnia ed Erzegovina. Nonostante il fatto che la cura per le vocazioni sia il compito di tutti, l'indagine ha dimostrato che la persona del sacerdote, la testimonianza della sua vita e la sua vicinanza ai giovani sono i più decisivi fattori per la nascita di una vocazione al sacerdozio.

Parole chiavi: vocazione, vocazione al sacerdozio, pastorale vocazionale, Europa, preghiera, liturgia, testimonianza, comunione, sacerdote